

Stanisław Grochowiak

LEKCJA ANATOMII (REMBRANDT)
Panowie człowiek ten
Ozdobny barwą rzeczy
Dostajny niby owoc odjęty delikatnie
Uprzejmie
Poda wam
Świecenie swego wnętrza
Więc wpięć odrzućmy to
Co napęczniało na nim
Niech pan z prawicy
Zechce
Łagodnie zsuć maskę
Ta maska jest jedwabna
Panowie spojrzaj
Śmielej
Za miesiąc dwa lub rok
Stwardniały na kamień

O
Proszę ją nawijać bez trwogi
Nie zerwiemy
Odwrotnie
Pan z prawicy
Niech cofa się stopniowo
Ten zabieg znany panom
Zapewne z prac domowych
Przy welny nawijaniu

IKAR (frag.)
Oto Ikar wlatuje. Kobieta nad balią zanurza ręce.
Oto Ikar upada. Kobieta nad balią napręża kark.
Oto Ikar wlatuje. Kobieta czuje kregosłup jak tunc.
Oto Ikar upada. W kobiecie jest ból i spoczynek.
Piękno? Podobno w napowietrznych pokojach,
Ależ jaka chmura udźwignie nam balię.
Ależ w imię piękna wykląć rzeczy ciężkie.
Stoi do odpoczynku taki krzesło do straż przy chorym!
Brueghel malował wotum ten był w pierwszym planie.
Wykląć Brueghla, bo w drugim dopiero Ikar jak mucha
Wzbijał się?
Spadał?
Omiatał nieboskłon
Cukrzaną chmurką na lepkiem patyku!

G. Bellini Pieta

BELLINI "PIETA"
«Co ci, mój synu?» — mówi stara, strapiona kobieta
Podtrzymując wyrozumiale zwłoki, które ledwo zdjęto z krzyża.
„Wygładasz tak dziwnie blade,
Jakbyś dziś nie wziął do szkoły śniadania
Albo znowu się pobit tornistrami z tym tobozem Judaszem,
Już ja jego matce zrobię gwałt!”
Dla zmęczonej, strapionej kobiety
Wizja kłótni z matką Judasza
Nie jest łatwa
Zwłaszcza po całodziennym praniu
Krwawego całunu
I chusty Weroniki
Jan, nieśmiały przyjaciel ukrzyżowanego,
Odwraca zwiłgotniałe oczy w puste stronicie świata
„On już nie jest chłopcem, Matko, on już jest Bogiem!”
„Mój Boże — co ty wygadujesz chłopcze?”
Roześmiała się przez zły-
(to zmęczenie wzroku oparami mydła i ługu)
Matka Boska

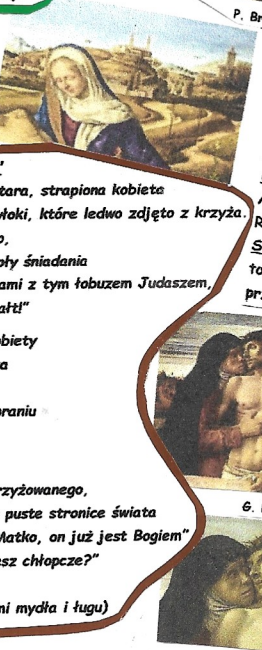
DO PANI
Lubię z blachy twego kubka
Pić herbatę gorzką, pani -
Lubię głaszać twego szczura,
Gdy się do mych nóg przyczoiga -
Albo gadam z pogrzebaczem,
Albo tajam karbidówkę:
Ordynarna to jest dama,
Nie zdołająca twego dworu.
A wszak piękne masz niechlujstwo
Z astronomią złych pajaków,
Z ciemną kaźnią twojej piwnicy,
Kędy boczek mru na hakach.
O feudalna moja pani,
Chwałę sobie twe domostwo
Wieczny lennik na twoich włosach,
Trwały wasal twego zebra...

Kto z panów ją obmyje
Najlepiej płukać octem
A pocałunki zdjąć
Lignią
Jałowoną
Panowie Siatka krzywd
Obleka nawet stopy
Panowie spojrzaj
Śmielej
Grubości pajęczyny

Panowie
Nic ponadto
I para już spóźniona
Zapada zmierzch
Jest szaro
Za chwilę śnieg upadnie

Najsyńniejsza
sekcja
zwłok
i
oryginalna
ekfrazja
St. Grochowiaka

MINI TRAKTAT
O
PIĘKNI

G. Bellini Pieta

DANSE MACABRE ST. GROCHOWIAKA i CH. BAUDELAIRE'A

J. Malczewski Eros i Thanatos

Czego NAPRAWDĘ poszukuje doktor Tulpa?

MOTYWY
*bunt
*miłość
*samośność
*danse macabre
*brzydota
*autotematyzm (m.in. non omnis moriar)
*cierpienie
*starość
*czas
*poetyckie parafrazy
rzeźb i obrazów
*polemiki i prowokacje

P. Brueghel Upadek Ikar

POLECAM!
*J. Marx
Legendarium i tragiczne
Eseje o polskich poetach
wykrytych
A. Bursa, H. Poświatowska,
R. Wojacek, E. Stachura
St. Grochowiak i K. Ratoń -
to wg autora polscy poeci
przekleci.

G. Bellini Pieta

St. Grochowiak z żoną

CHARLES BAUDELAIRE TANIEC ŚMIERCI
A jednak ktoś w objęciach nie trzymał szkieletu.
Kto nie drętwiał w uściskach tej mary pieściwej?
Przeciw urokom śmierci nie ma amuletu,
Kto się boczy, może mniema, że sam urodziwy.
Bajadero bez nosa, bez ciała drobinki.
Powiedz owym tancerzom, którzy kreca nosem:
"Dumni pięknie, mimo pizmo, róż i szminki
Czuć was wszystkich trupem! Bo śmierć waszym losem!
Antinousy zwiędłe i tyse dandasy.
Wy, odlakierowane trupy-lowelasy
Zawrotny taniec śmierci za mroczne kulisy
W kraj was wciąga, gdzie wieczne, czarne trwają wczasy!
We wszystkich częściach świata nie dostrzega zgola
Śmiertelna ślepców trzoda, szalona, hulaszca,
Na złowrobnym sklepieniu trąby Archaniola,
Zlejącej czarnym wnętrzem jak paszcza garłacza.
W każdym miejscu i czasie Śmierć patrzy na twoje
Dzikie, śmieszne podrzwy, cudaczna Ludzkości,
Nieraz jak ty się maści, przywdziewa twe stroje,
Z twym cherlactwem swe brata ironię i kości!

BUNT NIE PRZEMIJĄ, BUNT SIĘ USTATECZNIĄ

DO S...
Bunt nie przemija, bunt się ustatecznia!
Jest teraz w łacie: dojrzałym, dokolnym,
Jakim kółka doświadczane orły.
Bunt się uskrzydla tak - jak udozecznia.
Bo wpięć to było jakby piaskiem w oczy.
Turniejem chłopców na słonecznej plaży:
A teraz ciężki, teraz więcej woży.
Bunt się uskrzydla tak - jak w kamień toczy.
I pomyśl: czułość, ta świetlista kula,
Teraz dopiero w mym pobliżu płonie,
Luzując szczęśli, łagodząc me dionie.
Bunt się uskrzydla tak - jak się uczuła

INTRODUKCYJA (frag.)
Nie cały minę Choć zastanie owo
Kochanie ziemi w bajorku i w oście
I przeświadczenie że śledzi bywa w poście
Zarówno piękny jak pod jesień owoc.

ARS POETICA
Godziny przy piórze - one leczą rany.
Nawet śmierć jest daleka, jak była w dzieciństwie.
Zwierzęta domowe śpią ufnie przy twoich stopach.
A płomienie świecy
Nieruchomieją jak miecz czuwający.
Wszystko, co wokół - krzesła, książki, kwiaty
Ubiągają się w odświeżność, powagę i czoła
Wysokie, i oto - nikczemny -
Twarzą stajesz wobec świata, jak glob naprzeciw globu.
Oto wiesz na pewno: za twoją katarą
Jest tylko ściana, nie ma Polonuszy.
Oto czujesz bezpiecznie: w środku twojej dumy
Nie zagości karzeł, ani też pochiebca.
Oto szepczesz zaledwie,
Układając zgłoski -
A słyszysz: księżyc dźwiękiem odpowiada.
Godziny przy piórze - one leczą rany
One też wstrzymują od ran zadawania.
Patrz: podniosłeś usta, by odpuścić obelgę.
A stoisz - niby dziecko -
Z usty zdumionymi..

St. Grochowiak z żoną

Skowronek nad ugiorem - Słodki śpiew Nie-uwiazania. Basho

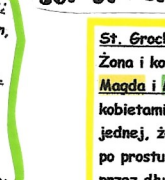

MENUET

Podaj mi rączkę, trumienko. Konik
Wędziło gryzie, chrapami świszcze.
Już stanęłam wieszka czaszkę na piszczel.
Dziurawa trabkę bierze do dłoni.
A więc ruszymy na jednym kole,
Pod poszarpanym w nic baldachimem,
Ale wesół! Mam mandolinę,
Z której wygnamy oślepie mole.
He, he, trumienko, gdzie jest cmentarzyk,
Gdzie przykucniemy z wielką ochotą,
Żeby przykryci spierzchnię kapotą
Bardzo intymnie sobie pogwarzyć.
Mysz nas nawiedzi, przyfrunie sowa,
Szakal przyczłapie z obwisła szczęką,
Kornik zacyka do drzewi tak cienko,
Jakby żałował czegoś, trumienko,
Jakby żałował...

DUSZYCKA
JESTEŚ,
DZWIĘGAJĄCA
TRUPA.
Epikiet

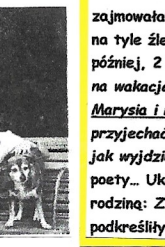
Ulubieni bohaterowie:
*Don Kichot
*Fr. Kafka
*P. Verlain
*Szymon Szupnik
*P. Brueghel
*Hamlet

DWIE MIŁOŚCI POETY

MIŁOŚĆ
NIEJEDNO
MA
IMIE...

St. Grochowiak przez lata kochał dwie kobiety.
Żona i kochanka towarzyszyły mu do końca jego dni.
Małgda i Maria okazały się najważniejszymi
kobietami w jego życiu. Nigdy nie umiał powiedzieć
jednej, że zostawia ją dla tej drugiej lub może
po prostu nie chciał. Poeta swoje życie prywatne
przez długie lata dzielił pomiędzy dwa domy.
Do końca życia był mężem Anny Magdaleny Herman,
swojej szkolnej miłości, którą nazywano Małgą.
Żona zajmuje się domem, jest też pierwszym
czytelnikiem jego twórczości. Kłóca się często;
Grochowiak należy do lekkiwych neurotyków, miewa
fobie i obsesje, których otoczenie nie rozumie,
np. panicznie boi się burzy, ale też ciemności,
duchów i podróży. Jeździ tylko taksówką.
Pod koniec lat 50. w życiu pisarza pojawiła się
Maria Sołtyk, studentka architektury i aspirująca
malarka. Grochowiak był nią zafascynowany, mówił,
że jest jego natchnieniem. Najpierw spotykali się
tylko w kawiarniach, ale wszystko zmieniło się, kiedy
Maria wynajęła własny pokój na Pradze. O romansie
plotkowano cała Warszawa... Poeta oświadczył, że
nigdy nie rozstanie się z rodziną, że nie opuści dzieci -
wspominała Maria. Po 10 latach od pierwszego
spotkania Grochowiak wyprowadził się od żony
i zamieszkał z Marią na Saskiej Kępie: po prostu
pojawił się u mnie z walizką, w niej trochę ubrań
i rzeczy osobistych, adapter i kilka ulubionych płyt.
Był już jednak alkoholikiem... Takiej kapłaczki dla
poety i mężczyzny zbudowanej w sobie nigdy nie
widziałem i nie zobaczę. Pełnej miłości, pochylenia,
milczenia i zgody na wszystko - mówił o Marii poeta
R. Śliwnik. Uzależnienie zdrzągotowało mu zdrowie:
Chwilowe szczęście i wytchnienie odnalazł w Pustych
Łąkach, gdzie spędzał lato 1975 r. wraz z Marią.
W ostatnich miesiącach życia Grochowiak zapragnął
mieć swoją pracownię i zamieszkał w kawalerce przy
ulicy Czerniakowskiej. W jej urządzaniu pomagały mu
żona i kochanka. W ostatnich tygodniach, kiedy był
coraz słabszy, zamieszkała z nim Małgda, a dziećmi
zajmowała się Marysia. W sierpniu 1976 r. poczuł się
na tyle źle, że zabrano go do szpitala. Zmarł kilka dni
później, 2 września. Gdy ojciec umiera, my jesteśmy
na wakacjach u pani Marysi. Tak ustalają panie -
Marysia i nasza mama. I o to prosi też ojciec. Chce
przejechać do Pustych Łąg, gdzie Marysia ma domek,
jak wyjdzie ze szpitala. Nie zdąży - wspominają dzieci
poety... Ukochana poety utrzymała relację z jego
rodziną: Z Marysią do dzisiaj mamy dobry kontakt -
podkreśliły dorosłe już dzieci Grochowiaków.

St. Grochowiak z żoną